

ALDARE-LIBURUA (II)

3.—BEZALA itza, euskaraz beintzat, berdintasuna adierazteko da. Gaztelerazko COMO itzaren antzera, baiña ez era berean. Izan ere COMO ori adierazpen ez-bardin askotarako erabiltzen dute gazteleraz. Eta ortatik dator naastea euskaralpenak egitean.

a) Berdintasuna adierazteko: «Aita BEZALA Jainkoa da Semea ere... Zaarena BEZALA jazten dira beste senideak ere... Aita BEZALA semea, egizale dira.

b) Egiaz eta benetan ez dan zerbaiten antzean edo itxuran dabilena adieraztekoan: «Errege (ba'litz) BEZALA BIZI DA ORI... Astoa (ba'litz) BEZALA, makillapean darabilte ori...

c) Egiazko ta benetako izaera adieraztekoan, gaizki BEZALA. Adibidez: «...lagundu, guztien senide bezala izaten... 660'gn orrialdean.

«Familia bateko senide bezala elkarturik... 861'gn orrialdean.

Esaldi biok gaizki daude, ez dan zerbaiten antzera edo ez diran zerbait ba'lira bezala ipiñita bai-daude or.

Egiaz eta benetan zer diran, edo zer izan bear duten adierazteko bidea, beste au da euskeraz:

«...lagundu, guztien senide DIRANEZ edo senideei DAGOKIENEZ biziten...

«Familia bereko senide GERANEZ edo senideei DAGOKIENEZ elkarturik.

Beste adibide argigarri bat ipintzeko, auxe esango nuke:

«Gotzai BEZALA dator... Gotzai BEZALA aginten du...» Orrek esan nai duanez, Gotzai EZ DANA dator, naiz agintzen ari da, ala BA'litz bazala.

Baiña benetan Gotzai dana, GOTZAI DANEZ dator eta GOTZAI DANEZ ari da agintzen. Orrela, bada, oso naasgarri da BEZALA ori oker erabiltzea. Askor gutxiagotan erabiltzekoa da, eta zuzeneko eran bakarrik erabiltze bearrekoa.

4.—NOR eta ZER bat baiño geiago diranean, (gaztelerazko «complemento directo» dalakoa alegia), aditzean askorenean adierazi bear dugu euskeraz. Gazteleraz oso bestela da, nik gauza bat ikusi ala asko ikusi, aditza berdin: he visto una cosa... he visto muchas cosas», aditzean aldatetik ez. Euskeraz, ordea, oso bestela da, aditza ere askoren adierazgarritz ornitzen bai-dugu: «Gauza bat ikusi DUT, gauza asko ikusi DITUT», e. a.

«Orduen Liturgia» liburura jota, AMABOST akats zeazki bereizi ta zuzendurik adieraziak ditut Gotzaitegira. Bat edo beste, adibidez:

a) Jesukristo gure Jaunaren grazia, Jainko Aitarenen maitasuna ta Espiritu Santuaren batasuna izan BEDI zuekin... (Mezaren egunerakoan dator). Gauza geiegi dira iru oiek, bakarra ba'litz bezala, BEDI esateko.

Beraz, onela bear luke: ...izan BITEZ edo BEDIZ zuekin.

b) ...Emaiezu jakintza ta pakea... 766'gn orrialdean.

Onela bear luke: EMAIZKIEZU edo man EZAIZKIEZU jakintza ta pakea.

c) Zungandik dugu askatasuna ta salbamena.. 390'gn orrialdean.

Onela bear du: Zungandik DITUGU askatasuna ta salbamena...

Zentzu onez, baiña zeazki zeazki ta zuzen zaindu bearreko alorra dugu, eta bestela jokatzeara, oker eta akats barka-eziñetan geditzea litzake.

5.—GIZON, SEME, ANAIA, AITA itzak beintzat euskeraz ez digtugu gazteleraz bezala erabiltzen, oraingo erdal-kutsuz gauzak geiegi aldatu ba'ditugu ere. Giza-kuntza bietakoak adierazteko, itz bera erabiltzen dute gazteleraz, adibidez onela: «el hombre, los hombres, los hijos, los hermanos, los padres...» esatean, gizonezkoa ta emakumezkoa, seme-alabak, neba-arrebak eta aita-amak, batean sartzen ditu gaztelerak.

Jokabide ori, ez da egokia euskeraren jatortasunari dagokionez, oituzako erabilkeran askoz zeatzagoa bai-da gurea erdera baiño. «Los padres de mi amigo», euskeraz ez dago «nere lagunaren aita» esaterik, onela baizik: «nere lagunaren aita-amak edo gurasoak». Neretzat bera da beste oietan ere. Bereizketa ori kontuan erabilli ezik, ona zer gertatzen dan:

«Jauna: asieratik gizona, giza-seme ta emakume egin zenuen», 967'gn or.

GAZTAÑAGA
(Jarraitzeko)